25.5.2021

HE/76/vp

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Herttaliisa Tuure, toiminnanjohtaja
Reetta Pietikäinen, asiantuntija

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle:

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyvistä laeista

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyvistä laeista.

Hallituksen esityksen tavoitteena on sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja, ja se liittyy hallitusohjelman mukaiseen jatkuvan oppimisen uudistukseen. **Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, joka toimisi Opetushallituksen erillisyksikkönä.** Palvelukeskuksen tarkoituksena olisi edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Tavoitteena on palvelujärjestelmän uudistaminen niin, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen olisi aiempaa tiiviimmin kytköksissä työelämän tarpeisiin sekä alueiden elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen. Palvelukeskuksen toimialaan liittyvästä ohjauksesta vastaisi yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö.

Esityksen tavoitteet, työikäisen väestön osaamisen kehittymisen ja osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen sekä osaamisen kehittämisen työelämäyhteyden vahvistaminen, ovat tarkoituksenmukaisia. On myös tarpeen lisätä ja vahvistaa ministeriöiden välistä yhteistyötä ja yhteistä ennakointia. **Into kuitenkin kysyy, edellyttävätkö nämä uuden rakenteen, erillisen palvelukeskuksen perustamista.** Olennaista on vahvistaa monialaista yhteistyötä sekä ministeriöiden välillä että alueellisella ja paikallisella tasolla koulutus- ja työllisyyssektoreiden välillä. Palvelukeskuksen perustaminen ei tässä ole ainoa eikä riittävä toimenpide: hallinnon rajat ylittävää yhteistyötä tulee lisätä ja vahvistaa laajemminkin.

Hallituksella on käynnissä ja vireillä useita uudistuksia, joilla kohennetaan työllisyystilannetta: työllisyyden kuntakokeilu ja TE-palvelujen siirto kuntiin, osatyökykyisten työllistämisen Suomen-malli, koulutuspoliittinen selonteko, kotouttamisen edistämisen selonteko ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus sekä Pohjoismainen työvoimapalvelumalli. Lisäksi myös oppivelvollisuuden laajentaminen ja sote-uudistus tukevat osaltaan työllisyyden nostamisen tavoitetta. On tärkeää, että uudistusten vaikutuksia toisiinsa arvioidaan, jotta kokonaisuudesta tulee yhdensuuntainen ja selkeä.

Hallituksen esityksen toimeenpano toteutuu jälleen hyvin nopealla aikataululla: tarkoituksena on, että palvelukeskus voisi aloittaa koulutuksen rahoittamiseen liittyvän toiminnan jo loppuvuodesta. Onko uudistusten vaikutusten kokonaisarvioinnille riittävästi aikaa?

Into korostaa, että työikäisen väestön osaamisen kehittymisen ja osaavan työvoiman saatavuuden edistämisessä erityistä huomiota tulee kiinnittää heikossa työmarkkina-asemassa olevien, pitkäaikaistyöttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien osaamistason nostamiseen ja työllisyyden edistämiseen. On huomattava, että tätä työtä toteutetaan jo tällä hetkellä välityömarkkinoilla työpajojen sekä erilaisten yhdistysten ja säätiöiden

Into
Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki
www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA TYÖPAJATOIMINTA RY

palveluissa. **Välityömarkkinatoimijat tuottavat tälle koulutuksessa usein aliedustetulle kohderyhmälle monialaisia valmennus-, kuntoutus-, koulutus- ja työllisyyspalveluita, joissa kerrytetään ja tunnistetaan osaamista sekä edistetään työllistymistä.** Monilla työpajoilla paitsi nuoret, myös aikuiset, voivat suorittaa tutkinnon osia, niitä pienempiä kokonaisuuksia tai jopa koko tutkinnon. Monet työpajat toimivat ammatillisen koulutuksen muina, vaihtoehtoisina oppimisympäristöinä. Ne tarjoavat valmennuspalveluita, jolla vahvistetaan ammatillisia taitoja ja yleisiä työelämävalmiuksia sekä tuetaan avoimille työmarkkinoille sijoittumista. **Keskeistä on tukea ja lisätä pitkäjänteisellä rahoituksella välityömarkkinoilla tapahtuvaa toiminnan opinnollistamista sekä valmentautujien osaamisen tunnistamista ja sen tunnustamista.**

Perustettavan palvelukeskuksen tulee rakentaa yhteistyötä välityömarkkinatoimijoiden kanssa sekä kansallisella että alueellisella tasolla. Välityömarkkinatoimijoilla on pitkä kokemus ja vahva ammattitaito tuottaa kokonaisvaltaisia ja moniammatillisia osaamista kasvattavia ja työllisyyttä edistäviä palveluita. Tätä osaamista tulee jatkossa hyödyntää entistä laajemmin.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskukselle suunnatut tehtävät ovat tärkeitä ja niille on aito tarve. Palvelukeskuksen tehtävänä olisi sen toimialaan liittyvä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittäminen ja koordinointi. Lisäksi palvelukeskus edistää ohjauspalveluiden yhtenäisyyttä ja vaikuttavuutta tarjoamalla toimijoille erilaisia tukipalveluita esimerkiksi keräämällä yhteen ja jakamalla tietoa eri tahojen tekemän työikäisten ohjauksen kehittämistyöstä sekä ohjauspalveluiden saatavuudesta, laadusta ja rahoituksesta. Palvelukeskus kehittäisi sellaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita, joita ei riittävästi ole saatavilla tai joiden vaikuttavuus edellyttää kehittämistä. Into korostaa, että **heikommassa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt hyötyvät henkilökohtaisesta tuesta ja ohjauksesta, ja niitä tulee edelleen lisätä ja kehittää.**

Hallituksen esityksessä todetaan, että jatkuvan oppimisen osallistumisessa on Suomessa kansainvälisesti vertailtuna merkittäviä ryhmien välisiä eroja. Osalla on heikompia perustaitoja ja opiskeluvalmiuksia ja maahanmuuttajataustaisilla kielitaito voi asettaa haasteita. Myös negatiiviset kokemukset, koulukiusaaminen ja mielenterveysongelmat voivat olla taustasyinä. Työpajat ja vastaavat valmennusyksiköt tarjoavat psykososiaalisen tuen ja osaamisen kehittämisen palveluita, joissa opiskelutaitoja ja elämänhallintaa tuetaan ja itseluottamusta kehitetään. Tämä helpottaa työllistymistä ja kiinnittymistä myös tutkintoon johtaville koulutuspoluille. Työpajojen matalimman kynnyksen palvelu, starttivalmennus, vastaa arjenhallintaan sekä mielenterveys- ja päihdeongelmiin liittyviin tuen tarpeisiin. Tällainen kokonaisvaltainen tuki on usein ennakkoehto myös kestävälle työllistymiselle.

Palvelukeskuksen koulutus- ja osaamispalveluita tarjottaisiin pääsääntöisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville ihmisille. Palvelukeskus voisi edellyttää, että sen rahoittama koulutus ja siihen liittyvät tukitoimet soveltuisivat luonteeltaan erityisesti tietylle kohderyhmälle. Hallituksen esityksessä esimerkkejä kohderyhmistä oli vailla toisen asteen tutkintoa olevat, yksinyrittäjät tai maahanmuuttajat. Näiden kohderyhmien koulutusmahdollisuuksiin on tärkeää panostaa. **Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden edistämisen palvelukeskuksen on tärkeää tehdä alueellisesti yhteistyötä verkostoissa eri toimijoiden kanssa, huomioiden myös työpajat ja vastaavat valmennuspalvelut.**

Työpajat ja vastaavat valmennusyksiköt tekevät tiivistä yhteistyötä koulutuksen järjestäjien kanssa. Työpajat on oppivelvollisuusuudistuksessa todettu toisen asteen tutkinnon suorittamisen kannalta merkittäväksi muiksi vaihtoehtoiseksi oppimisympäristöksi. Yhteistyön merkitys on korostunut ammatillisen koulutuksen siirtyessä entistä vahvemmin työelämässä tapahtuvaan opiskeluun, kun koulutuksen järjestäjien on löydettävä sopivia oppimisympäristöjä myös esimerkiksi erityistä tukea tarvitseville ja itseohjautuvuuden kasvavien vaatimusten kanssa vaikeuksissa oleville opiskelijoille. Työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyö ei rajoitu vain oppivelvollisuusikäisiin, vaan myös aikuisille on tarjolla valmennuspalveluita. **Työpajojen vahvuudeksi on todettu laaja kokemus haastavan kohderyhmän ohjaamisesta sekä yksilön kokonaisvaltaiseen tukemiseen räätälöidyt toimintatavat ja pedagogiset ratkaisut. Tätä osaamista tulee hyödyntää myös perustettavan palvelukeskuksen toiminnassa.**

Into
Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki
www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA TYÖPAJATOIMINTA RY

Kouluttautumismahdollisuuksien alueellista jakautuneisuutta tarkasteltaessa on hyvä pistää merkille, että työpajatoimintaa on Suomessa tarjolla huomattavasti kattavammin kuin oppilaitosten järjestämää koulutusta. **Into haluaa korostaa, että myös jatkuvan ja työuran aikaisen oppimisen yhteydessä on ensiarvoisen tärkeää muistaa niitä nuoria ja aikuisia, jotka ovat koulutuksen ja työn ulkopuolella tai osatyökykyisiä.** Työpajojen koulutuksellisen aseman vahvistaminen vähentäisi osaltaan väestömuutosten ja siitä aiheutuvien rahoitusmuutosten oppilaitosverkostolle aiheuttamia paineita. Samalla on varmistettava, että työpajatoiminnan rahoitus vastaa jatkossa valmennuspalveluiden tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia ja velvoitteita. **Panostamalla opinnollistetun työpajatoiminnan ja muiden valmennusyhteisöjen koulutuspotentiaaliin voidaan heikossa työmarkkina-asemassa oleville tarjota alueellisesti tasa-arvoisemmat mahdollisuudet päästä osallisiksi oppimisesta ja koulutuksesta monipuolisesti erilaisia reittejä pitkin ja haastavistakin elämäntilanteista käsin**.

Jotta oikeus jatkuvaan oppimiseen koskisi aidosti kaikkia, on alueellista palveluverkostoa tarkasteltava siitä näkökulmasta, että ympäri Suomen olisi saatavilla lähipalveluna opintopolkuihin tiiviisti kytkeytyvää matalimman kynnyksen toimintaa. Tällaista on esimerkiksi työpajoilla toteutettava starttivalmennus, sosiaalinen kuntoutus ja kuntouttava työtoiminta. Koulutuksen ulkopuolella olevia tavoittavan etsivän nuorisotyön, työpajatoiminnan ja oppilaitosten yhteistyön on alueesta riippumatta mahdollistettava sujuvat siirtymät oppimiseen kytkeytyneeltä työpajajaksolta koulutuksen järjestäjän puitteisiin sekä tarvittaessa oppilaitoksesta työpajan tarjoamaan vaihtoehtoiseen oppimisympäristöön. Näin koulutuksen tai työn piiristä kauaskin ajautuneiden on mahdollista päästä osalliseksi oppimisesta sekä takaisin koulutukseen ja sitä kautta työllistymiseen johtaville poluille.

Esityksen mukaan palvelukeskuksen yhteydessä toimisi valtioneuvoston nimittämä jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto, jonka jäsenet olisivat ministeriöiden ja työelämän edustajia. **On tärkeää, että neuvosto hyödyntää olemassa olevaa asiantuntemusta tehtävänsä tueksi**, kuten lausuntopalautteiden yhteenvedossa todetaan, esimerkiksi perustamalla jaoksia, joissa voi olla jäseninä mm. koulutuksen järjestäjiä, korkeakouluja, maakuntia, kuntia, TE-hallintoa ja aliedustettuja ryhmiä edustavia toimijoita. **Keskeistä on ottaa mukaan myös välityömarkkinatoimijoita, yhdistyksiä, säätiöitä ja työpajoja, edustavat tahot.**

Into
Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki
www.intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA TYÖPAJATOIMINTA RY